

Velimir Lukić

Dugi život kralja Osvalda

Tragikomična farsa u tri čina

Lica:

KRALJ OSVALD
KONSTANSA, kraljica
EMILIJ, njihova kći
DOMINIK, njihov sin
ROMAN, kraljičin ljubavnik
GENERAL ŽERAR
PORUČNIK KRISTIJAN
STRAŽAR
NOVISTRAŽAR
NAJNOVIJI STRAŽAR
PRVI MINISTAR
DRUGI MINISTAR
TRECI MINISTAR
PRVI GRAĐANIN
DRUGI GRAĐANIN
TRECI GRAĐANIN
CLANOVI KRALJEVSKOG SAVETA
GPADSKI DEMOKRATA
PRVI AĐUTANT
DRUGI AĐUTANT
KRALJEV LEKAR

ČIN I

(Hol dvora u jednom imaginarnom gradu.)

STRAŽAR: Ne mogu ništa da saopštim kraljici, niti da ste došli niti pak da želite da je vidite.

PORUČNIK KRISTIJAN: Ali shvati, od kralja dolazim, njenog supruga i vladara ovog grada. Zar se posle deset dugih godina čekanja kraljica nije zaželela da čuje pozdrav od muža?

STRAŽAR: Ne mogu. Već godinama svakog sutona kraljica odlazi u svoju odaju i ostaje tamo do ponoći. Niko ne sme tada da je uznemirava niti da pride njenom pragu. Pre mene na ovom mestu bio je Antonije, stajao je kao i ja svakoga dana sa otkočenom puškom uz ove stubove, čuvao je mir dvorca i kraljičine odaje, ali jednog popodneva Emilija, kći kraljičina, dobila je nekakav napad. Počela je da bunca i da penu na usta izbacuje. Došao je lekar, rekao: epilepsija. Tada je Antonije uz ove stepenice pojurio i širom otvorio vrata, vidite ona gore dvokrilna, vičući: »Kraljice, Emilija! Umire!...«

PORUČNIK KRISTIJAN: I onda?

STRAŽAR: Niko ga više nije video. Kažu da je pepeo njegov još jednom spaljen.

PORUČNIK KRISTIJAN: Zašto?

STRAŽAR: Kraljica u to doba ne prima nikog.

PORUČNIK KRISTIJAN: Znači ne želiš da i ti doživiš smrt sličnu Antonijevoj? Ali nema opasnosti za tebe. Ti ćeš je uznemiriti da bi joj rekao da je došao glas o njenom suprugu. Ništa ne rizikuješ. Idi, prijavi me.

STRAŽAR: Izgleda da vam je deset godina ratovanja potpuno suzilo mozak kad tako olako prelazite preko smrti Antonija. Šta mislite, zašto on nije više među živima?

PORUČNIK KRISTIJAN: Pa rekao si mi već! Uznemirio je kraljicu u doba kad niko ne sme da joj se približi. Zar to nije jasno? A ja ti opet kažem da ti, s obzirom na vest koju donosiš, smeš da prekršiš taj nerazumni zakon.

STRAŽAR: Ah, taj rat, taj rat. Da li si pre nego što si postao ratnik umeo da misliš?

PORUČNIK KRISTIJAN: Poprilično.

STRAŽAR: Sta si bio pre nego što si otišao u rat?

PORUČNIK KRISTIJAN: Profesor filozofije.

STRAŽAR: Ali si sada sve zaboravio, zar ne? Sada znaš samo da treba pucati, slušati zapovesti i osvajati, i eventualno ostati živ.

PORUČNIK KRISTIJAN: Nije baš tako. Ali, zašto me pitaš kada ti isto kao i ja sve to vrlo dobro znaš? I ti si ratnik.

STRAŽAR: Ali u miru. Ja mirujem i čuvam vladarku od vazduha, stojim po ceo dan i mislim. Naslonjen na pušku i stub, mislim, mislim i mislim...

PORUČNIK KRISTIJAN: Objasni mi onda.

STRAŽAR: Opet nezgrapnost. Zar si zaboravio da sve ne sme da se kaže i da je trebalo da ti ispričam sve, da bih ti odmah sve i ispričao.

PORUČNIK KRISTIJAN: Dosta mi je nagađanja. Odvedi me do kraljice!

STRAŽAR: Upozoravam te, ratnice, da ovo nije bojno polje i da se tu ne može jurišati i da ništa ne pomažu ovde juriši. Ni ja, ni ti, ni iko živi neće pozvati kraljicu dok ona sama ne iziđe i ne prođe pored ovih stubova. Kada joj dužnu počast odam, onda ću joj tek o tvom dolasku reći.

PORUČNIK KRISTIJAN: Šta se događa? Šta je ovo? Reci mi! Možda sam zaista u ratu zaboravio da mislim. Reci mi zašto je umro Antonije?

STRAŽAR: Antonije je umro jer je bio kao i svi ljudi, kao ja, kao ti, i, uopšte uzev, kao svi. Imao je ruke, noge, glavu, lice i oči. To je bila, uglavnom, i najteža i jedina otežavajuća okolnost, dovoljna da odluči i pretegne i privede jadnog Antonija smrti.

PORUČNIK KRISTIJAN: Opet ne razumem. Antonije je imao oči! Pa šta? Zašto bi zbog toga moralo da se umre?

STRAŽAR: Znači: video je.

PORUČNIK KRISTIJAN: Šta?

STRAŽAR: Ništa.

PORUČNIK KRISTIJAN: Tebi je dosadno i ti dosadu razbijaš rugajući se meni. Pričaš besmislene izmišljotine i zabavljaš se. Sad je dosta. Zovi kraljicu!

STRAŽAR: Antonije nije ništa video. Ali ima nekoliko njih koji tačno znaju šta je on video. Zapravo, bilo ih je desetak, a sad je ostao samo jedan.

PORUČNIK KRISTIJAN: Ko je to?

STRAŽAR: Ja.

PORUČNIK KRISTIJAN: Ispričaj mi onda šta je Antonije video.

STRAŽAR: Ništa.

PORUČNIK KRISTIЈAN Budalo!

STRAŽAR: Kako bi filozof nazvao ovu priču: ako je deset njih znalo šta je Antonije video, a devet više nije u životu, znači ostao je samo jedan koji tvrdi da Antonije ništa nije video, jer ako bi rekao šta je Antonije video bio bi deseti precizno spakovan leš.

PORUČNIK KRISTIЈAN: Znači ne smeš da kažeš. Postoji neka tajna, zar ne?

STRAŽAR: Nema nikakve tajne: Antonije nije ništa video.

PORUČNIK KRISTIЈAN: Dosta mi je tih gluposti!

STRAŽAR: Skoro će ponoć. Uskoro će izići kraljica.

PORUČNIK KRISTIЈAN: Znači da čekam ponoć?

STRAŽAR: Moraš!

PORUČNIK KRISTIЈAN: Zar svake večeri ona tako čini?

STRAŽAR: Već godinama.

PORUČNIK KRISTIЈAN: Kako joj ne dodija ta samoća?

STRAŽAR: Kažu da samoća može biti prividna i stvarna.

PORUČNIK KRISTIЈAN: Opet zagonetka. Šta to znači?

STRAŽAR: Antonije, kažem, nije ništa video, ali bilo je nekih? zapravo živeli su govoreći da samoća ponekad u suštini i ne postoji. I da ako je neko sam od sutona do ponoći on, u stvari, nije sam, pogotovu kad dvorcem kruže duhovi.

PORUČNIK KRISTIЈAN: Duhovi!

STRAŽAR: Zapravo duh. No bilo je živih što rekoše da to nije duh već mu i ime izmisliš, ali to su neozbiljni zavidljivi stvorovi bili... Zato su i mrtvi.

PORUČNIK KRISTIЈAN: Počinjem da shvatam.

STRAŽAR: Šta?

PORUČNIK KRISTIЈAN: To što si mi ispričao.

STRAŽAR: Ja ti ništa nisam pričao, već sam samo iskoristio pogodnu priliku da s jednim pravim filozofom povedem paradoksalni dijalog o živima i mrtvima...

PORUČNIK KRISTIЈAN: Dobro. Nastavimo razmišljanje. Antonije nije ništa video, ali može se desiti, zapravo događa se da neko tvrdi da je sam u svojoj sobi i postelji od sutona do ponoći, a u stvari da zagrljaje ljubavne u to vreme sa svojim ljubavnikom deli. Zar ne?

STRAŽAR: Filozofija je čuđesna nauka i svašta se u njoj zbiva.

PORUČNIK KRISTIЈAN: Filozofi su tvrdili i to da duhovi ne postoje, ali da može da postoji neko ko želi da bude samo duh, da ga ne bi otkrili kako dvorcem kraj i blizu kraljice kruži.

STRAŽAR: Zaista je čuđesna i nestašna nauka filozofija.

PORUČNIK KRISTIЈAN: I može pomoći čoveku kada iz rata se vraća. Hvala i tebi i njoj.

STRAŽAR: Meni ne zahvaljuj.

PORUČNIK KRISTIЈAN: Onda mrtvom Antoniju.

STRAŽAR: Možda.

PORUČNIK KRISTIЈAN: A zna li to Emilija?

STRAŽAR: Šta?

PORUČNIK KRISTIЈAN: Razume li filozofiju, njene zakone i tajne?

STRAŽAR: Kažu da veoma naslućuje.

PORUČNIK KRISTIЈAN: A Dominik! Jedini sin vladara našeg grada?

STRAŽAR: Njega nema.

PORUČNIK KRISTIJAN: Kako, umro je?

STRAŽAR: Ne, otišao je.

PORUČNIK KRISTIJAN: Zašto?

STRAŽAR: Saznao je sve mudre tajne što u ovom dvoru poživaju, pa je, hitriji od Antonija, pobjegao da im se divi iz nepoznate daljine.

PORUČNIK KRISTIJAN: Kakva metafizika?!

STRAŽAR: Kraljica izlazi! (Otvoraju se vrata i izlazi Konstansa.)

KONSTANSA: Ko je to što te ometa u tvojim dužnostima, vojniče?

STRAŽAR: Glasnik, kraljice. Doneo je vesti i pozdrave od ratnika naših i kralja Osvalda.

KONSTANSA: Zar su još živi oni, zar je živ kralj?

PORUČNIK KRISTIJAN: Živi su, kraljice, i pobedili su.

KONSTANSA: Znači, vратиće se uskoro.

PORUČNIK KRISTIJAN: Vraćaju se već. Još ove noći možda će u grad stići. Vaš suprug, kralj Osvald, ovenčan lovorom i podvizima, žuri da što pre ugleda vas i Emiliju, i... vas i Emiliju.

KONSTANSA: I Dominika. Zar si zaboravio to ime?

PORUČNIK KRISTIJAN: Da, i Dominika, da i Dominika.

KONSTANSA: Čudno izgovaraš to ime. Koliko si dugo već ovde?

PORUČNIK KRISTIJAN: Ima čitav čas.

KONSTANSA: I sve to vreme razgovarao si s njim, zar ne?

PORUČNIK KRISTIJAN: Da.

KONSTANSA: Vojniče, zašto me nisi obavestio odmah da je došao glasnik?

STRAŽAR: Nisam smeo da prekršim naredbu i da vas uznemiravam u nedozvoljeno vreme.

KONSTANSA: Zar nisi mogao da razmisliš i utvrdiš da je važnost vesti takva i da za taj slučaj naredba ne važi?

STRAŽAR: Ali i Antonije je tako mislio, pa nije...

KONSTANSA: Antonije, ko je to?

STRAŽAR: Onaj što je pre mene ovde stražario.

KONSTANSA: Niko pre tebe ovde nije stražario.

STRAŽAR: Ali Antonije je onaj stražar što je uleteo u vašu sobu vičući da Emilija umire, pa ste ga vi kaznili, a zatim je Dominik nestao,

KONSTANSA: Antonije u mojoj sobi?! Dominik nestao! Emilija umire! On je poludeo. Stojeći danima sam kraj ovih stubova on je pustio svoju uobrazilju da stvara besmislene prizore i sad veruje u njih. Idi i javi se komandantu straže neka te kazni najstrožom kaznom što je propisuju vaši zakoni. Odlazi!

STRAŽAR: Ali ništa nisam izmislio.

KONSTANSA: Znači nije u redu nešto s tvojom maštom. Odlazi! (Stražar pokunjeno odlazi.)

PORUČNIK KRISTIJAN: Koja je u zakonima stražara najteža kazna?

KONSTANSA: Ista kao i u zakonima poručnika. Smrt.

PORUČNIK KRISTIJAN: Jadni stražar, a tako je znao filozofiju.

KONSTANSA: Šta je znao?

PORUČNIK KRISTIJAN: Filozofiju. Ja sam profesor filozofije, pa smo vodili jedan interesantan razgovor o bitnim pitanjima savremene logike.

KONSTANSA: Filozofi su često razmišljali o smrti, zar ne?

PORUČNIK KRISTIJAN: Da, i stražar će umreti pun razmišljanja.

KONSTANSA: Hvala vam, poručniče, na radosnoj vesti. Sad možete otići. Ali, pre nego što izidete iz dvora, javite se starešini poručnika na isti način kao i stražar svom starešini. Hvala vam, do viđenja. (Poručnik Kristijan, zaprepašćen, bez reči izlazi.) Sada se pripremi. Ono što si već zaboravila da će doći došlo je. Vraća se mrski suprug i kralj. Sad je kraj tvojoj moći i tvojim zadovoljstvima, Konstansa. Sad je došlo doba da se uplašim. Moraću da odgovoram... Gde je Dominik? Zašto je toliko činovnika dvorskih ubijeno? Šta da odgovorim? I zašto? Zato što taj koji dolazi nosi oznake vlasti. On je kralj, ima kraljevske oznake na svom odelu i na svako pitanje mora odgovor da dobije. (Gleda gore prema sobi.) On još spava. Umoren ljubavlju, ne zna da postoji i drugo - opasno lice sveta, lice Osvalda koji dolazi. Romane! Romane! Izidi, sama sam. (Izlazi Roman.)

ROMAN: Zašto si sama? Gde je stražar?

KONSTANSA: Otišao je.

ROMAN: Uzbuđena si.

KONSTANSA: Rat je završen. Osvald, ovenčan pobedničkim lovorom, dolazi sa svitanjem u grad.

ROMAN: Zaboravili smo i da postoji.

KONSTANSA: Živ je i to mu ne treba oprostiti.

ROMAN: Kuda sad da odem?

KONSTANSA: Ostani. Reći ću da si ti moj novi lekar.

ROMAN: Prepoznaće me neko. Reći će Osvaldu da sam tajno živeo u dvorcu i tajno dolazio u tvoju odaju.

KONSTANSA: Ne može niko da te prepozna, jer svi koji su te ma i za trenutak videli - mrtvi su.

ROMAN: Možda nisu baš svi.

KONSTANSA: Svi!

ROMAN: Možda postoji neko za koga ne znamo da me je video. Ukoliko znamo samo za one koji su bili toliko neoprezni da ispričaju kako su me i gde videli. Ali, pomisli, možda jedan od onih koji su me videli nikome nije ispričao taj susret, već to čuva kao tajnu, i čeka povratak Osvaldov.

KONSTANSA: Ne postoji takav građanin u ovom gradu. Zar bi čekao onaj koji dozna za kraljičinog ljubavnika godine da to izgovori? Nikad. Zato se ne plaši susreta sa Osvaldom.

ROMAN: A o Dominiku šta ćemo reći? Zapravo šta će on o nama reći, jer, kad sazna da mu se otac vratio, vratiće se i on. A on zna sve o nama, zato je i otišao, bojeći se da ga u strahu ne uklonimo.

KONSTANSA: Vidiš, na Dominika sam zaboravila.

ROMAN: Zatim i Emilija naslućuje. Njeni napadi epilepsije izgovor su da bi mogla da govori dosta nerazumljive ali vešto sročene rečenice koje građani precizno tumače, i šapatom pričaju o mladom i lepuškastom duhu što opseda vladarkinu sobu.

KONSTANSA: Svi su protiv nas. Svi će nas izdati Osvaldu.

ROMAN: Moram da bežim.

KONSTANSA: Trebalo bi zajedno da bezimo, ali za to jos Imamo vremena. Pokušajmo nešto drugo.

ROMAN: Šta?

KONSTANSA: Da uklonimo Osvalda.

ROMAN: Pa da nam onda suđe za ubistvo kralja.

KONSTANSA: Ja nisam rekla da uklonimo kralja, već samo Osvalda.

ROMAN: Pa Osvald i kralj - to je isto.

KONSTANSA: To nije isto ako postoji kralj.

ROMAN: Ne razumem.

KONSTANSA: Jednostavno. Ako nestane Osvald a ostane kralj, zar će onda neko moći da nam sudi za ubistvo kralja?

ROMAN: Kako će nestati Osvald a ostati kralj?

KONSTANSA: Osvald će umreti tajno, ali ostaće njegova uniforma i njegove kraljevske oznake. Ako neko obuče tu uniformu i stavi te oznake, niko neće primetiti da to nije Osvald.

ROMAN: Ali primetiće građani da to nije lice njihovog kralja.

KONSTANSA: Nikad nijedan građanin nije zavirio u lice svog kralja, niti veruje da kralj ima lice.

ROMAN: Ali prevaru će primetiti njegovi savetnici i generali.

KONSTANSA: Oni poznaju veoma dobro samo oznake vlasti i uniformu, a lice ne pamte jer im ništa ne govori. Ako jedan od njih i primeti - neće smeti to da kaže, jer će misliti da je samo on primetio, i da će, ako to izgovori, biti optužen za izdaju.

ROMAN: Zvuči veoma ohrabrujuće.

KONSTANSA: To je prava istina.

ROMAN: Znači, možda se nećemo rastati, možda nećemo bežati. Konstansa, tako sam navikao na tvoje zagrljaje i na ovaj naš desetogodišnji tajni život da ću sve učiniti da ga zadržim i produžim sve do same smrti.

KONSTANSA: Nemamo mnogo da činimo. Stvar je jednostavna i laka. Najlakše je ubiti kralja. On nema svoje fizionomije i svojih prijatelja. On ima samo svoje odelo i svoje oznake. Ako se i posle njegove smrti to odelo kreće i oznake pojavljuju - znači on nije mrtav. A njegov lik da li se promenio ili ne, pa ko to sme da zaključuje?

ROMAN: Konstansa, kakva lucidnost!

KONSTANSA: Tako ćemo produžiti naš život. On više neće biti tajan. Naprotiv.

ROMAN: Konstansa, ipak smo propali!

KONSTANSA: Zašto?

ROMAN: A Emilija i Dominik? Misliš li da oni neće prepoznati lice svoga oca? (Uleće Novi stražar.)

STRAŽAR: Kraljice, kralj je stigao u grad.

KONSTANSA: Kako si smeo da dođeš k meni bez dozvole i bez poziva, da bez pitanja i bez kucanja ulećeš u moje odaje. Odlazi!

STRAŽAR: Ali niste sami...

KONSTANSA: Odlazi! Javi se starešini stražara! (Stražar izlazi.)

ROMAN: Ako je u gradu, znači za nekoliko minuta će i ovde stići.

KONSTANSA: Popni se gore u moju sobu i tamo čekaj. Nemoj da zaboraviš da postoje kraljevske oznake i da se ništa kroz njih i od njih ne može videti.

ROMAN: I da hoću sad da pobegnem, više ne bih mogao. (Penje se uza stepenice.)

KONSTANSA: Sada bi umesto krvi trebalo da mi kroz vene protiče nešto slično ledu, pa da izdržim ovih nekoliko časova do susreta s Osvaldom i onda još nekoliko časaka još težih, još težih... Da li mogu da izdržim. da li u meni još živi ona mržnja prema Osvaldu kao i pre deset godina, kada je, polazeći u rat, zaboravio da se pozdravi sa mnom, a

Ivanu, našu najstariju kćer, koja je umrla, nije došao ni da pogleda, i danima pred polazak nije ni pomenuo njeno ime. Da li ga mrzim onoliko koliko one noći kad je Ivana u poslednjoj samrtničkoj vatri tražila da ga vidi neizostavno, a on je već bio otišao. Tada sam Ivani dovela stražara i ona mu je, obnevidela, polumrtva, ljubila ruku misleći da se sa ocem oprašta. To je bila mržnja bezmerna ali sada mi se čini da je sve malo potonulo. Evo deset godina već dopustila sam ljubavi da traje u meni. Pa sada sam isto tako ravnodušna prema njemu koga sam mrzela, kao i prema onima koje sam do ove ljubavi volela. Nije li to isti cilj, što ga u svetu ove dve različite želje dostižu? Zar sam mogla pomisliti da neću tako žestoko zaželeti smrt Osvaldovu, i tako malo, skoro nimalo voleti Dominika i Emiliju. Dominika nema. Pobegao je. Emilija simulira ludilo. Zaplašena, kao i Dominik. Ali ja sve to nazirem kroz maglu. Zanima me samo ono što se događa gore u mojoj sobi, u mojoj postelji. Da li sam o nečem mislila za ovih deset godina sem o našim sastancima? Stvarno se ne sećam. Čak sam nehотиčno, sasvim nehottično, skoro stidljivo i uplašeno u smrt slala one za koje mi se činilo da mogu sprečiti te sastanke. Koliko je mrtvih da bi moglo da se voli bez straha i kraja! Pa eto sada, kad sam lišena i mržnje i svih ostalih ljubavi, sada treba sa Osvaldom krajnji obračun da doživim. Da li ću uspeti? Ipak, oprostite mi, Osvalde, što te ne mrzim, što tvoju smrt pripremam bez ikakvog zadovoljstva, kao podnevni obed, i oprostite mi vi, Emilijo i Dominiče, što vas ne volim, što vas se ne sećam, što sam izgubila one niti prirodne koje nas vezuju, koje bi nas vezivale da se nešto nije okrenulo u mome srcu koje kuca u suprotnom pravcu od sveta. (Ulaze ađutanti, oficiri, generali i Osvald)

OSVALD: Evo nas na kraju u domu!

GENERAL ŽERAR: Kralju, nikada ovaj stari dvorac nije primio pobednika dostojanstvenijeg i...

OSVALD: Evo kraljice! Zašto si tako bleđa! Zašto mi ne prideš? Ništa se nisi izmenila, Konstansa. Dođi, zar ne shvataš da sam došao.

KONSTANSA: Dobro došao, i srećna sam, mužu moj.

OSVALD: Deset godina sam čekao da čujem ovaj glas, a sada je taj glas tako hladan i beskrvan. Ti si me zaboravila, Konstansa.

KONSTANSA: Nisam, zaista nisam.

OSVALD: Deset godina je suviše dugo odsustvo da bi bilo koja žena mogla da zapamti lik svoga muža.

KONSTANSA: Ja sam te svakog dana videla, baš takvog kakvog te sada gledam.

OSVALD: Ali mi nisi potrčala u susret, i to ti neću zaboraviti. Ako nisi imala volje da pritrčiš i zadiviš se svom mužu, mogla si da se diviš bar pobedniku kakvog još nije videla istorija.

KONSTANSA: Radost je ponekad mnogo više u ćutanju i nepomičnosti nego u glasnom govoru i bahatim pokretima, kralju moj.

OSVALD: Da, da, možda si u pravu, ali pokvarila si malo moj trijumfalni dolazak. Želim da me svuda dočekuju veoma jasne, precizne i glasne radosti, a ne neka neodređena osećanja.

KONSTANSA: Da li si se mnogo napatilo u desetogodišnjem ratovanju?

OSVALD: Nije baš tako prijatno deset godina biti u rovu pod šatorom, dok iznad tvoje glave zvižde ubistvena zrna. Ali prošlo je. Iako su najteže, to su ujedno i najlepše godine moga života.

KONSTANSA: Bio si hrabar.

GENERAL ŽERAR: Zapravo heroj, kraljice.

KONSTANSA: Znala sam da ćeš se vratiti još veličanstveniji nego što si bio.

GENERAL ŽERAR: Hrabrost našeg kralja bila je tako velika da je svim vojnicima služila za primer.

KONSTANSA: Ispričaj mi neki svoj podvig.

OSVALD: Evo Žerara, neka priča on.

GENERAL ŽERAR: Svakoga meseca je kralj dolazio do rovova vojničkih i razgovarao s vojnicima. Jedanput je bio čak i kad se pucalo. Oduševljeni njegovim prisustvom, vojnici su napravili izvanredan juriš a kralj se povukao na obližnje brdo da bi što bolje osmotrio panoramu četa koje jurišaju. Bio je oduševljen prizorom, strahovito mu se dopalo kako se sunce odsijava i bleska na šlemovima, bajonetima i sabljama vojničkim. I tražio je da se svakog dana taj prizor po tri puta ponovi, a on se peo na brdo, i verujte, kraljice, za deset godina nije propustio nijedan juriš. To je samo mali deo njegovih podviga. A ako mi dozvolite kralj i vi, ja bih nastavio dalje, jer ovo što sada pričam to ću napisati u svojim memoarima. Ne smem dozvoliti da istorija ne sazna za hrabrost kralja Osvalda.

KONSTANSA: Nastavite, generale. To što pričate sada, najlepse su reči i slike koje sam čula i videla tokom ove duge i monotone decenije. (Ulazi Ađutant.)

AĐUTANT: Delegacija najuglednijih ministara i građana saznala je da se kralj vratio iz rata i želi odmah da mu izrazi svoje divljenje i zahvalnost.

OSVALD: Reci im neka pričekaju malo. (Ađutant izlazi.)

GENERAL ŽERAR: Treba ih pustiti što pre, zaslužili su da vas vide. Držali su se veoma časno i za deset godina organizovali su svega dve revolucije.

OSVALD: Ko ti je rekao da su bile dve?

GENERAL ŽERAR: Tako se priča po gradu.

OSVALD: Da li neko zna tačno koliko je revolucija bilo u gradu za vreme mog odsustva?

KONSTANSA: Mislim tri.

PRVI OFICIR: Ja sam čuo samo za dve.

GENERAL ŽERAR: Kao što sam vam rekao.

KONSTANSA: U pravu ste, generale, ja sam se zbunila.

DRUGI OFICIR: Moja dužnost je da znam tačan broj i ja sam ga saznao: izveštavam vas, veličanstvo, da je za vreme našeg trijumfalnog odsustva bilo sedam revolucija u ovom našem velikom i prelepom gradu.

OSVALD: Da li je neka uspela?

DRUGI OFICIR: Izveštavam vas da je svih sedam uspelo.

OSVALD: Kako je onda u gradu savršen mir, i kako se ne protive mom povratku?

DRUGI OFICIR: Dozvolite mi, veličanstvo, da dopunim svoj izveštaj. Rekao sam da ih je bilo sedam i da su sve uspele, ali moram dodati još jednu činjenicu: svih sedam je odmah posle uspeha i propalo.

OSVALD: Trudite se da u našem gradu bude dugo negovan i brižljivo odgajivan takav revolucionarni žanr.

DRUGI OFICIR: Na tome radim već trideset godina.

OSVALD: Koliko imate odlikovanja do sada?

DRUGI OFICIR: Posedujem trideset pet ordena i sedam medalja.

OSVALD: Generale Žerare, potrudite se da odmah dobije još sedam ordena i četrnaest

medalja.

GENERAL ŽERAR: Razumem.

DRUGI OFICIR: Hvala. Duboko zahvaljujem veličanstvu što pokazuje razumevanje za moje napore.

OSVALD: Ah, već su počele državne brige. Ah! To je dosadno. Tako je lepo i zanimljivo ratovati. Svakoga jutra oko deset popneš se na brežuljak, ispod razlistale krošnje, uzmeš dohled u ruke i, kao najlepša impresionistička slika, pred tobom je pejzaž bojnog polja. Ah! Onda gledaš uske linije rovova, bodljikave žice, odsjaj šlemova, osluškuješ zvuket oružja i iznenada narediš juriš. Ah! Sve se odjednom ustalasa. Rovovi ožive, počne pucnjava i vidiš samo sablje i šlemove kako blistaju. Ah! I kad pomislim na ta uživanja, skoro da mi je krivo što sam se vratio. Šta da radim? Poluđeću od dosade. Ah!

GENERAL ŽERAR: Veličanstvo, čim vam bude mnogo dosadno, izmislićemo jedan novi rat.

OSVALD: Da, da. To uvek postoji kao jedna lepa mogućnost.

KONSTANSA: Ti si umoran svakako, mužu moj. Hoćeš li da pođeš gore, da se odmoriš za trenutak?

OSVALD: Ne, jer moram da primim delegaciju.

KONSTANSA: Ali, ipak, samo nekoliko trenutaka.

OSVALD: Ali nisam umoran.

KONSTANSA: A i Dominik je gore. Slomio je nogu i nije mogao da pođe tebi u susret.

OSVALD: Ah da, Dominik. Tačno. Moj sin, je l' da?

GENERAL ŽERAR: Da, vaš sin.

OSVALD: Dobro, poći ću gore da ga obiđem. Za to vreme vi pustite ministre i građane da uđu.

GENERAL ŽERAR: Razumem. (Osvald odlazi uza stepenice.) Kraljice, zar vi nećete da pratite kralja?

KONSTANSA: Stvarno! Toliko sam zbunjena da sam zaboravila. Hvala vam, generale. (Pođe veoma brzo i stiže Osvalda pa zajedno zamiču za vrata gornjih odaja.)

GENERAL ŽERAR: Neka uđe delegacija. (Ađutanti otvaraju vrata i delegacija ulazi.)

PRVI MINISTAR: Toliko smo srećni što ćemo prvi pozdraviti trijumfatora Osvalda.

PRVI GRAĐANIN: Da li će skoro stići kralj?

GENERAL ŽERAR: Budite strpljivi, svakoga časa treba da siđe niz ove stepenice.

DRUGI GRAĐANIN: Toliko sam nestrpljiv.

TRECI MINISTAR: Veliko je naše uzbuđenje.

PRVI MINISTAR: Ako bi se merilo, ne bi se našla mera za njegovu veličinu.

TREĆI MINISTAR: Da, on je najveći od svih kraljeva.

PRVI GRAĐANIN: Ali ja sam govorio o našem uzbuđenju.

PRVI MINISTAR: Svejedno.

GENERAL ŽERAR: Kralj je sublimno uzbuđenje.

DRUGI GRAĐANIN: Moram da ga zapamtim.

PRVI MINISTAR: To nije teško. Ja sam ga već stotinu puta video,, a zapamtio sam ga još pri prvom susretu.

GENERAL ŽERAR: Veoma teško.

TREĆI MINISTAR: Zašto mislite?

TRECI GRAĐANIN: General ima pravo.

PRVI GRAĐANIN: U izvesnom smislu.

DRUGI GRAĐANIN: Izvesne detalje bar da zapamtim.
PRVI MINISTAR: Kako se uzme.
GENERAL ŽERAR: Ja sam mislio veoma određeno.
TRECI MINISTAR: Nismo se razumeli.
PRVI GRAĐANIN: Veliko je naše uzbuđenje. Sav drhtim.
GENERAL ŽERAR: Smirite se. Nezgodno je da vas kralj vidi tako usplahirenog.
PRVI GRAĐANIN: Eno ga, silazi. (Vrata se otvaraju i silaze Roman i Konstansa. Roman je u kraljevoj uniformi. Prvi ministar i Prvi građanin polaze im u susret.)
PRVI MINISTAR: Došao sam da vam se u ime ministara našega grada zahvalim na izvanrednim poredama u ratu, koje su proslavile naš grad i vaše ime.
PRVI GRAĐANIN: U ime građana ovog grada, sada preslavnog grada jer vi koračate njegovim ulicama, veličanstvo...
GENERAL ŽERAR: Hvala. Pustite sada kralja, on je umoran. Hvala na pažnji i laku noć. (Delegacija odlazi.)
ROMAN: Žerar, ima li neka važna novost ili vest koju treba da primim pre nego što se sa kraljicom povučem na počinak?
GENERAL ŽERAR: Nema ničeg naročito važnog.
ROMAN: Onda je ovaj dan završen.
GENERAL ŽERAR: Vaša kći Emilija želi da vas vidi.
KONSTANSA: Ostavićemo taj susret za sutra.
GENERAL ŽERAR: Kako želite.
ROMAN: Konstansa je u pravu. I suviše je susreta bilo danas. (Odlaze uza stepenice.)
GENERAL ŽERAR: Želim vam udoban san, kralju moj.

ČIN II

(Scena ista kao i u I činu.)

EMILIJA: Već deset dana kako se vratio moj otac iz rata, a ja nikako ne mogu da ga vidim. Zašto me ne puštaju u njegovu sobu? Danas ga moram videti. Ostaću ovde celog dana; valjda će bar jednom izići iz svoje sobe.
STRAŽAR: Mogu li da vam pomognem?
EMILIJA: Da.
STRAŽAR: Recite svoju želju.
EMILIJA: Pustite me da uđem kod kralja.
STRAŽAR: To ne mogu, zabranjeno mi je.
EMILIJA: Onda mi ne možete ni pomoći.
STRAŽAR: Žalim.
EMILIJA: A da li smem da stojim ovde pored vas?
STRAŽAR: Po propisima - na šest koraka odstojanja od mog sadašnjeg mesta, i ne smete voditi sa mnom nikakve privatne razgovore.
EMILIJA: To su odlični uslovi. Prihvatam! Evo, udaljujem se; jedan, dva, tri, četiri, pet... Je li sada sve u redu?
STRAŽAR: Da.
EMILIJA: Da li i ćutanje ne sme da bude privatno?
STRAŽAR: Ne bih vam mogao odgovoriti. Ćutanje se ne pominje u propisima.

EMILIJA: Znači, ne postoji.
STRAŽAR: Izgleda. (Pojavljuje se Roman.)
ROMAN: Straža!
STRAŽAR: Ovde sam, veličanstvo.
ROMAN: Da li je dolazio Dominik?
STRAŽAR: Nije, veličanstvo.
ROMAN: Čim dođe, pustite ga gore.
STRAŽAR: Razumem.
ROMAN: Samo njega i nikoga više.
STRAŽAR: Razumem. (Roman odlazi.)
EMILIJA: Možete li mi reći ko ie to?
STRAŽAR: Kako, ko ie to? To ie vaš otac.
EMILIJA: Moj otac! To nije moj otac.
STRAŽAR: Da li je vaš otac kralj?
EMILIJA: Jeste.
STRAŽAR: Ovo je kralj, znači to je vaš otac.
EMILIJA: To nije moj otac.
STRAŽAR: Ako je vaš otac kralj, a ovo je kralj, onda je to i vaš otac.
EMILIJA: A ako on nije moj otac, onda nije ni kralj.
STRAŽAR: Ali ovo je kralj i znači i vaš otac.
EMILIJA: To nije moj otac. Razumete li? Nije, nije. Sad tek počinjem da shvatam... Nije!
Prevara!
STRAŽAR: Ne vičite! Zašto se uzbuđujete?
EMILIJA: A kako biste se vi ponašali da izgubite oca?
STRAŽAR: A kako biste se vi ponašali da izgubite kralja?
EMILIJA: Ali ja sam izgubila i kralja i oca.
STRAŽAR: Otac je privatna stvar, i ja se u to ne mešam. a kralj je tu, znači nije izgubljen.
EMILIJA: Ali kad vam kažem, to nije moj otac.
STRAŽAR: To nije toliko ni bitno.
EMILIJA: Kako nije bitno? Pa ako to nije moj otac, a moj otac je kralj, znači ovo nije kralj.
STRAŽAR: A zašto bi vaš otac morao da bude kralj, zapravo zašto bi kralj morao da bude baš vaš otac?
EMILIJA: Vi ste poluđeli! Kažem vam, to nije ni moj otac ni kralj.
STRAŽAR: Zašto bi morao da bude otac da bi bio kralj, ili, pak, da bude kralj da bi bio otac? (Ulazi Dominik)
Vi ste Dominik?
DOMINIK: Da.
STRAŽAR: Kralj vas očekuje.
DOMINIK: Jedva jednom.
EMILIJA: Dominiče, ne idi gore.
DOMINIK: Emilijo, otkada te nisam video? Hajdemo zajedno gore.
EMILIJA: Nemoj da ideš, Dominiče, nemoj, molim te.
DOMINIK: Zašto ne bih išao da vidim svog oca?
EMILIJA: Taj čovek gore nije naš otac.

DOMINIK: Kako nije naš otac! Ko je kralj, ako to nije naš otac?

EMILIJA: Svi kažu da je taj čovek kralj, ali on nije naš otac.

DOMINIK: Ne razumem. Možeš li nešto određenije da mi kažeš?

EMILIJA: Ne znam ništa pouzdano, sem da to nije naš otac. Ali ima nešto što naslućujem.

DOMINIK: Reci mi.

EMILIJA: Udaljimo se malo. To je privatna stvar, a stražar to ne sme da čuje.

STRAŽAR: Šest koraka odstojanja! I moram da vas podsetim da vas kralj očekuje!

(Emilija i Dominik se udaljuju.)

EMILIJA: To je, čini mi se, isti onaj čovek koga si ti video one noći kad je Antonije ubijen i kad si ti pobjegao.

DOMINIK: Misliš?

EMILIJA: Sigurna sam.

DOMINIK: Kako možeš da tvrdiš kad si ga samo jednom u mraku videla i mislila prvo da je duh.

EMILIJA: Nešto sam zapamtila na njegovom liku, a nešto si mi ti ispričao o njegovom izgledu. Ti si ga video pri svetlosti.

DOMINIK: Da, u postelji naše majke.

EMILIJA: Užasno, oni su ubili našeg oca.

DOMINIK: Kako?

EMILIJA: Ne znam.

DOMINIK: Naš otac se vratio iz rata, to je bio naš otac i niko drugi. Znači, njih dvoje su ga ovde sačekali i ubili, a onda je on obukao odelo našeg oca i postao kralj.

EMILIJA: Kako to niko nije primetio?

DOMINIK: On ima na sebi kraljevske oznake i niko ne sme da razgovara o njegovom liku.

EMILIJA: Znači, ne sme niko da izusti.

DOMINIK: Ne znam. A možda niko ništa i nije primetio.

EMILIJA: Treba da osvetimo oca.

DOMINIK: Kako?

EMILIJA: Da kaznimo njegovog ubicu.

DOMINIK: Kako da ga kaznimo?

EMILIJA: Onako kao što je on uklonio našeg oca.

DOMINIK: Misliš li da smemo da ubijemo kralja?

EMILIJA: Ali on nije kralj!

DOMINIK: To se ne može dokazati.

EMILIJA: Ali on nije naš otac.

DOMINIK: Ali je kralj.

EMILIJA: Znači i ti si preplašen?

DOMINIK: Nisam, ali ne usuđujem se da ubijem kralja.

EMILIJA: Dobro. Kako i zašto je on kralj?

DOMINIK: Zato što nosi kraljevsku uniformu i oznake.

EMILIJA: A kad, recimo, skine tu uniformu i oznake, da li je i onda kralj?

DOMINIK: Nije.

EMILIJA: Zašto onda nije?

DOMINIK: To znamo samo ti i ja: jer nije naš otac.

EMILIJA: U redu. Onda ga ubij kad na sebi nema uniformu i oznake.
DOMINIK: Tačno.
EMILIJA: Onda te niko ne može optužiti da si ubio kralja.
DOMINIK: Ali ako svi ostali ne znaju da to nije naš otac?
EMILIJA: Dokazaćemo.
DOMINIK: Neće nam verovati.
EMILIJA: Moraće da poveruju, jer ako sin i kći ne mogu da prepoznaju svoga oca, ko onda može?
DOMINIK: Da li je on gore?
EMILIJA: Jeste, i čeka te.
DOMINIK: Ali sigurno je u uniformi i sa oznakama.
EMILIJA: Nije. Maločas sam ga videla. Ima na sebi ljubičastu sobnu haljinu.
DOMINIK: Znači ovo je jedinstvena prilika.
EMILIJA: Tačno.
DOMINIK: Idem. Ali, čekaj, nemam nikakvog oružja pri sebi.
EMILIJA: Gde ti je sablja?
DOMINIK: Ostavio sam je na ulazu.
EMILIJA: Idi po nju.
DOMINIK: Možda će se stražaru učiniti sumnjivo.
EMILIJA: U pravu si. On bi odmah digao uzbunu.
DOMINIK: Šta da učinimo?
EMILIJA: Setila sam se! Ne treba ti oružje.
DOMINIK: Kako onda da ga ubijem?
EMILIJA: Zadavi ga!
DOMINIK: Tačno! To je lucidno. Idem. (Polazi uza stepenice.)
STRAŽAR: Kralj vas već odavno čeka.
DOMINIK: Znam. (Ulazi. Emilija zabrinuto gleda za njim.)
STRAŽAR: Kada bi kralj saznao da nije odmah pošao njemu...
EMILIJA: Nadajmo se da neće saznati.
STRAŽAR: A ako sazna?
EMILIJA: Neće saznati.
STRAŽAR: Da, da. Saznaće. Odgovaraćemo i vi i ja.
EMILIJA: Zašto mislite vi i ja?
STRAŽAR: Vi zato što ste ga privatnim razgovorom zadržali, a ja zato što ga nisam prisilio da uđe.
EMILIJA: A ako naš razgovor nije bio privatnog karaktera već državnog?
STRAŽAR: Još gore.
EMILIJA: Zašto još gore?
STRAŽAR: Znači, vodili ste državni razgovor bez kraljevog prisustva i kraljeve dozvole, a za to se izriče najteža kazna.
EMILIJA: Srećom što kralj za to neće saznati.
STRAŽAR: Saznaće.
EMILIJA: Kako će saznati?
STRAŽAR: Ja ću mu reći.
EMILIJA: Ako budete imali prilike, samo recite.
STRAŽAR: Ja ga viđam svakog dana.

EMILIJA: I mora da ste ponosni zbog toga.

STRAŽAR: Svakako. Ja se uvek, na svaku nepravdu, mogu njemu lično požaliti.

EMILIJA: A da li vas on sluša?

STRAŽAR: S velikom pažnjom.

EMILIJA: Znači, ceni vas?

STRAŽAR: I meni tako izgleda.

EMILIJA: Svakako će vam podariti oficirski čin.

STRAŽAR: I ja sam tako čuo.

EMILIJA: Eto vidite. To je baš izvrsno. Vi ste veoma, veoma srećan čovek.

STRAŽAR: Ne mogu se požaliti.

EMILIJA: Da li ćete i onda kada dobijete oficirski čin čuvati tako stražu pred kraljevom spavaćom sobom?

STRAŽAR: S još većim zadovoljstvom.

EMILIJA: Pa vi ste nezamenljivi.

STRAŽAR: To i kralj kaže.

EMILIJA: Pa to je divno. Vi ćete doživeti najveću sreću koju može smrtnik da doživi: umrećete tako stojeći na vratima kraljeve spavaće sobe.

STRAŽAR: Ah, to je ono što bih najviše želeo. Samo takvu smrt! Da umrem stojeći na straži.

EMILIJA: Vi ste neobično hrabri, zar ne? (Začuje se užasan krik i pojavljuje se izbezumljena Konstansa koja sumanuto silazi niza stepenice.)

KONSTANSA: U pomoć! Dominik je ubio kralja, Dominik je ubio kralja, zovite celokupnu stražu! Dominik je ubica!

STRAŽAR: U pomoć! Kralj je ubijen.

EMILIJA: Kralj je odavno ubijen. Još pre deset dana.

KONSTANSA: Zovite lekara, Emilija je opet dobila napad epilepsije.

STRAŽAR: U pomoć! Zovite lekara! Emilija je opet dobila napad epilepsije. (Uleću stražari, ađutanti i general Žerar)

GENERAL ŽERAR: Gde je ubica?

KONSTANSA: Gore. Naslađuje se svojim zločinom.

GENERAL ŽERAR: Idite, i uhvatite ga živog.

KONSTANSA: Ne bojte se, nema pri sebi oružja. Goloruk, zadavio je mog voljenog supruga i kralja.

GENERAL ŽERAR: Požurite! (Stražari i ađutanti jure uza stepenice.) Zašto je Dominik ubio kralja?

KONSTANSA: Ne znam.

EMILIJA: Zato što je taj vaš takozvani kralj ubio našeg oca.

GENERAL ŽERAR: Pa vaš otac je kralj, a ako je kralj ubio vašeg oca, onda nije mogao kralj da ostane živ, a vaš otac mrtav.

EMILIJA: To je spletko. Ta varalica gore nije ni naš otac ni kralj.

KONSTANSA: Generale, zovite lekara, i to brzo. Emilija je potpuno skrhanja zbog ove tragedije, pa ne zna šta govori.

GENERAL ŽERAR: Zovite psihijatra. (Jedan ađutant izlazi.)

EMILIJA: Nisam luda! Ja znam ko je moj otac!

GENERAL ŽERAR: Vaš otac je mrtav.

EMILIJA: Da! Već deset dana.

GENERAL ŽERAR: To je nemoguće. Jer deset dana ima kako se kralj iz rata vratio i kako vlada svojim gradom.

KONSTANSA: Generale, osudite ubicu najstrašnije. Najtežom smrću kaznite ga za ovaj gnusni zločin.

EMILIJA: Recite vi, generale, da li je to bio pravi kralj? Taj čovek što sada mrtav leži u gornjim odajama. Vi ste dobro poznavali pravog kralja. Deset godina ste bili zajedno u ratu. Da li je taj mrtvac gore nekada bio moj otac? Da li je Dominik ubio oca i kralja, da li mu treba suditi? Recite mi. Bidite iskreni.

GENERAL ŽERAR: Dominik je ubio kralja, i zato mu treba suditi i osuditi ga na najsvirepiju smrt.

KONSTANSA: Najlepšeg i najboljeg kralja ubio je taj pustolovni i verolomni Dominik.

EMILIJA: Najboljeg i najlepšeg kralja ubila si ti, a Dominik je samo kaznio tvog saučesnika.

KONSTANSA: Prestani! Bolje plači za svojim mrtvim ocem.

EMILIJA: Deset dana je prošlo, i moje suze su usahle. (Stražari izvode Dominika.)

STRAŽAR: Generale, on tvrdi da nije ubio kralja već varalicu.

GENERAL ŽERAR: Još svirepije će prema njemu biti sudije kada sa, znaju da je svoju žrtvu i mrtvu vređao.

DOMINIK: Gde su sudije? Zelim odmah da im sve objasnim.

GENERAL ŽERAR: Sa sudijama ćemo malo da pricekamo, ima vremena za sudije.

Zatvorićemo vas nekoliko dana u ćeliju, da razmišljate o svom neslavnom činu.

KONSTANSA: Generale! Neka odmah počne suđenje i neka ga odmah osuđe.

GENERAL Žerar: Ali, veličanstvo!

KONSTANSA: Neka odmah počne suđenje!

GENERAL ŽERAR: Kako vi zapovedate. (Jednom ađutantu) Pozovite sve članove kraljevskog saveta da odmah dođu u dvor i nikome ni reči o ovome što se ovde dogodilo, jer odmah bi planula pobuna u gradu. (Ađutant izlazi)

DOMINIK: Neka dođu. Jedva čekam početak suđenja.

KONSTANSA: Kako se raduje svom zločinu!

DOMINIK: Svakako ne više nego što si ti bila radosna pre deset dana.

KONSTANSA: Čujete, generale, šta govori on, moj sin, ubica oca i kralja?! Nema kajanja u njegovom glasu, ne žali ni svoga oca, ni svoju majku, ni grad, ni kralja.

EMILIJA: Generale! Umesto što u okovima držite moga brata, bolje u njih stavite našu bivšu majku i kraljicu.

GENERAL ŽERAR: Dok ne nađemo novog kralja, kraljica je naš kralj. I ako nastavite s takvim podsmehom i mržnjom da govorite o njoj, naći ćete se u istom položaju u kom je i vaš brat, sapeti okovima iste dužine i snage.

DOMINIK: Pa mogla bi mirne duše na svoje ruke i ona da primi okove, kad sam ih već primio ja, jer ona je nevinna isto kao i ja. Ja sam u okovima zbog ubistva kralja, a nisam ubio kralja. Pa zašto i njoj ne biste stavili okove oko članaka, ona takođe nije ubila kralja.

GENERAL ŽERAR: Stavite i njoj lisice na ruke, kad brat već toliko želi. Uostalom, ona je svakako saučesnik u tom atentatu. (Stražari stavljaju lisice Emiliji.)

DOMINIK: Atentat je suviše afirmativna reč za jedan ovako beznačajan leš.

EMILIJA: Za leš jednog plaćenog...

KONSTANSA: Prestanite! Ne igrajte se mojom materinskom ljubavlju. Ako i dalje budete cinični i nemilosrdni, doneću sama odluku o vašoj kazni, bez saglasnosti saveta.

GENERAL ŽERAR: Sačekajmo ipak savet, kraljice. Oni će biti još svirepiji od vas.

KONSTANSA: Onda ih odvedite, ne želim da ih gledam. (General Žerar daje znak rukom i stražari odvođe Dominika i Emiliju.)

KONSTANSA: Da li je već balsamovan leš moga muža?

GENERAL ŽERAR: Ne, tek je okupan i namazan mirisima. To s balsamovanjem ide prilično sporo. Uskoro će doći vajari da naprave posmrtnu masku.

KONSTANSA: Koje ste vajare pozvali?

GENERAL ŽERAR: Sve one koji su dobili gradske nagrade.

KONSTANSA: Pazite da se ne uvuče neki nenagrađeni vajar.

GENERAL ŽERAR: Nemoguće, kraljice. Svi nenagrađeni vajari su na izdržavanju kazne.

KONSTANSA: Zašto?

GENERAL ŽERAR: Sumnjivi su. Kakva je to umetnost koju oni stvaraju, kada od nje naš grad nema nikakve koristi? Zapravo, toliko skulptura su napravili, a nijedan portret kralja ili kraljice. Potpuno su nepotrebni, jer su izgubili vezu s gradskim željama. Zato smo ih sve okupili na jednom mestu, jer su na slobodi veoma opasni. Stalno prave nekakve skulpture i odvlače misli naših građana u nekakve nepotrebne sfere.

KONSTANSA: Ah, odavno sam govorila da im treba dozvoliti da promene zanimanje.

GENERAL ŽERAR: To je nemoguće, kraljice. To bi poremetilo čitav red u našem gradu. Vi znate da mi unapred, zapravo odmah po rođenju, svakome odredimo šta će biti, onako uopšteno, a kad odraste mi mu onda odredimo dokle će ići i napredovati u svojoj profesiji, što, naravno, zavisi od njegove poslušnosti i ljubavi prema gradu. Uzgred, moram da vas obavestim da je noćas u našem gradu rođeno dvanaestoro dece. Određeno je da četvoro budu lekari, dvojica zatvorenici osuđeni na večitu robiju, jedan ubica, a pet sitniji političari.

KONSTANSA: Šta će nam toliko lekara?

GENERAL ŽERAR: Gradske klinike nemaju dovoljno lekara i upravnik je najavio pobunu ukoliko mu ne obezbedimo dovoljan broj novih lekara.

KONSTANSA: Eto šta su državne brige. Nemam vremena ni da žalim svoga muža. Oh, generale, očajna sam. Ali, ipak, potisnuću sav svoj bol za dobro grada. Niko neće primetiti suze u mojim očima, svi će govoriti: kraljica dobro podnosi nesreću, i biće srećni.

GENERAL ŽERAR: Da, dobro ste rekli. Osmeh na licu vladara najbolji je znak za njegov narod. Sutra će u svim gradskim listovima objaviti sliku vašeg nasmešenog lica.

KONSTANSA: Bojim se da oni iz antigradskog lista to pogrešno ne protumače.

GENERAL ŽERAR: Antigradski list smo, na žalost, morali da ukinemo; nije bilo dovoljno novaca za tu stavku u budžetu, a, sem toga, trebalo je da pokrenemo još tri gradska lista koji bi svestranije i opširnije razmatrali probleme naše industrije kolonjske vode i parfema. KONSTANSA: Da, tim problemima treba dati što veći publicitet!

GENERAL ŽERAR: A zatim, pokrenuli smo i dva književna lista za nenagrađene književnike, s tim da ih kroz petnaest dana ukinemo kao banalne i kičerske, i time neopozivo dokažemo javnosti našeg grada da su dobri i pravi pisci samo oni nagrađeni.

KONSTANSA: Ah, toliko sam očajna, generale, toliko! Zar je on zaista mrtav! Nisam to mogla ni da zamislim. Zar ne bi bilo bolje da sam ja mrtva. On je bio tako sposoban kralj! Moja nesreća je beskrajna. Izgleda da još potpuno ne shvatam.

GENERAL ŽERAR: A zatim, izabrali smo, i naredili da se izabere...

KONSTANSA: Prestanite, generale, s tim svakodnevnim stvarima! Poštujte makar malo moj bol, i uspomenu na mrtvog i nezaboravnog kralja.

GENERAL ŽERAR: Oprostite! (Ulazi Ađutant.)

AĐUTANT: Veličanstvo! Moj generale! Članovi saveta čekaju u svečanoj dvorani.

KONSTANSA: Pođimo odmah tamo. (Izlaze.)

ČIN III

PRVA SLIKA

(Svečana sala u dvoru.)

KONSTANSA: Da li su prisutni svi članovi saveta?

GENERAL ŽERAR: Svi, kraljice, osim onih koji više nisu živi. Jer, kao što vam je poznato, ovaj savet sastavljen je još pre trideset i pet godina.

KONSTANSA: Da počnemo, generale, naš sastanak.

GENERAL ŽERAR: Gospodo, ustanite, kraljica govori.

KONSTANSA: Ne, generale. Čekajte. I suviše sam uzbuđena da bih mogla da objašnjavam. Vi ćete im sve objasniti.

GENERAL ŽERAR: Gospodo, sedite. Neće govoriti kraljica, već ja. Moram da vam objasnim zašto smo se prvi put od osnivanja ovog saveta, sastali. Naterala nas je neizbežna, katastrofalna situacija u kojoj se našao naš grad. Zapravo, ta situacija i nije toliko neizbežna, ukoliko mi budemo sagledali njenu pravu stranu. Evo šta je u pitanju: tvrdi se da je kralj mrtav, činjenica je da postoji leš. Ali takođe je i činjenica da postoji i netaknuta kraljevska uniforma i oznake vlasti i kraljevstva i da je ta uniforma sa oznakama baš sada u prestonoj dvorani, gde prima akreditivna pisma stranih ambasadora. Znači, s jedne strane, kralj je mrtav jer postoji jedan leš, a s druge strane, postoji kraljeva uniforma koja odlično obavlja sve kraljevske funkcije. To bi bio lako rešiv problem da se nije pojavila jedna nezgoda. Uхватili smo ubicu kraljevog, a to je Dominik, bivši sin našeg kralja i kraljice. Kažem da je to komplikovalo situaciju iz dva razloga: ako osudimo Dominika, znači priznajemo da nema kralja, a ako ga ne osudimo, znači dozvoljavamo ubistvo kralja. Zatim, kralj u stvari postoji, o čemu najbolje svedoči predaja akreditivnih pisama koja se baš sada obavlja, i dalje, iako postoji leš, kralj nije ubijen, jer se sve njegove funkcije besprekorno obavljaju. No ipak, postoji Dominik i s njim treba nešto učiniti. Zato predlažem veoma opširnu diskusiju o ovom problemu i molim poštovane i eminentne članove saveta da daju svoj dragoceni doprinos ovoj našoj sudbonosnoj diskusiji.

KONSTANSA: Hvala vam, generale. Veoma ste misaono i jasno izložili pravo stanje suštastvenih problema.

GENERAL ŽERAR: Hvala, kraljice.

KONSTANSA: Eno, ustaje jedan govornik. Ko je to?

GENERAL ŽERAR: To je gradski filozof. Postavljen je od kralja za gradskog filozofa još pre petnaest godina, rečeno mu je da meditira i dodeljena mu je jedna od najvećih plata u gradu. Takođe mu je rečeno da se ne zamara, jer je njegov život dragocen, i da ne objavljuje ništa, već da daje izjave štampi o tome da sve kraljeve odluke imaju svoju duboku filozofsku i lucidnu osnovu. Evo, završio je svoj govor.

KONSTANSA: Ali on nije uopšte govorio.

GENERAL ŽERAR: Mislite? Sutra će u štampi pisati da je govorio i da je dao neverovatno korisne savete.

KONSTANSA: Da li i svi ostali članovi saveta tako govore?

GENERAL ŽERAR: Skoro svi. Jer znate, neki su i pokušali da govore pa su onda shvatili da je najbolje da kralj protumači njihove misli kako on to hoće, kako ne bi dolazilo do nezgodnih incidenata, kao što je bio onaj na poslednjem sastanku saveta kada smo morali jednom članu da ušpricamo izvesnu dozu morfijuna zato što je počeo isuviše zlonamerno da govori o nekim već rešenim i nevažnim problemima.

KONSTANSA: Pa, izvanredan je taj naš savet. S takvim ljudima može se grad dovesti do neslućenih visina.

GENERAL ŽERAR: Mi to i očekujemo, kraljice. Predviđamo da će kroz šest decenija svi stanovnici našeg grada primiti po jedan par cipela sasvim besplatno, uz neznatne takse i nekoliko dana dobrovoljnog rada.

KONSTANSA: Divno! Samo, opet je neko ustao. Kažite mi, ko je to?

GENERAL ŽERAR: Kako, ne poznajete ga? Pa to je gradski pesnik.

KONSTANSA: Da li će i on ćutati?

GENERAL ŽERAR: Budite uvereni. On je slep, nem i gluv.

KONSTANSA: Pa kako onda piše svoje pesme?

GENERAL ŽERAR: On ih uopšte ne piše.

KONSTANSA: Interesantno. A čini mi se da sam mu ja bar dva puta predala najviše gradske nagrade za izvanredna ostvarenja na polju poezije.

GENERAL ŽERAR: Vi ste mu predali dve nagrade, kralj sedam, a dobio je još jedanaest sitnih nagrada. Član je akademije i počasni doktor svih gradskih univerziteta.

KONSTANSA: A zašto on ne piše?

GENERAL ŽERAR: To je vrlo jednostavno. Kao što vam je poznato, postojao je pre desetak godina u našem gradu pesnik po imenu Valention. Pisao je pesme, balade i pamflete. Građani su recitovali njegove beznačajne pesme i divili im se, književni časopisi i izdavači su ga štampali, kralj ga je pozivao na prijem, a on je, misleći da je neophodan zato što ume da piše lepe stihove, postao drzak i nije odavao dužnu počast kralju. Njegova popularnost bila je ogromna, i kao za inat izdavao je svake godine po dve knjige stihova. I kad pogledate, više se govorilo o njemu i njegovim pesmama nego o kralju i problemima grada. Tada je kralj doneo genijalnu odluku. U štampi je objavljena izvanredno pozitivna recenzija knjige pesama novog pesnika Antivalentiona. ispod prikaza objavljena je vest da je ta knjiga štampana u dvesta hiljada primeraka i odmah rasprodata, ispod nje vest da je Antivalention primio kraljevsku nagradu. a na sledećoj strani ogromna slika koja prikazuje kralja kako predaje nagradu Antivalentionu. To se ponavljalo svakog petka. Tako su građani stekli utisak da Antivalention izdaje svake nedelje novu knjigu, da svake nedelje prima nagradu i da mu se svako izdanje, u dvesta hiljada primeraka, odmah rasproda. Tako su saznali sve o novom velikom pesniku, a nisu morali da ga eitaju, jer njegovih knjiga nije bilo ni u jednoj knjižari, pošto su odmah rasprodavane.

KONSTANSA: Genijalna ideja! Znači, imate velikog pesnika čije stihove niko ne može da pročita jer ne postoje, ali mu se svi dive i pominju ga, a kralja niko ne može da okrivi da koči umetnost. A šta je bilo s Valentionom?

GENERAL ŽERAR: On se ubio. Kao što ste mogli pročitati u štampi, ubio se zbog ljubni prema jednoj sumnjivoj glumici i zbog preteranog pijančenja, mada neki

zlonamerni elementi tvrde da se ubio zato što više niko nije hteo da ga štampa. Međutim, to nije tačno. Izdavači i časopisi su i dalje primali Valentionove rukopise, brižljivo ih čuvali u fiokama i odgovarali da će biti štampani čim bude završeno štampanje celokupnih Antivalentionovih dela na najfinijoj hartiji.

KONSTANSA: Evo, pesnik je završio.

GENERAL ŽERAR: Govorio je čitavih dvadeset minuta. Sutra ćemo preko cele strane gradskog lista objaviti uvodnik pod naslovom »Antivalentionova reč«.

KONSTANSA: Ko je ovaj smešni čovek što sada ustaje?

GENERAL ŽERAR: To je gradski demokrata.

KONSTANSA: Oho, to može da bude opasno.

GENERAL ŽERAR: Ne bojte se. On tačno zna koliko reči sme da kaže. Za svaku reč koju kaže preko određenog broja odbija mu se pedest odsto od plate koja, ne zaboravite, nije mala.

GRADSKI DEMOKRATA: Iako se u potpunosti slažem s mišljenjima koja su u svojim briljantnim izlaganjima izneli moji predgovornici, radi demokratičnosti naših odluka predlažem da još govorimo o ovim problemima, kako bi naši zaključci bili kristalni i izglačani.

KONSTANSA: Zašto se mrštite, generale?

GENERAL ŽERAR: Umesto izglačani, trebalo je da kaže humani. Ništa, odbiće mu se pedeset odsto od plate, a treba ga i napasti preko štampe. Reći ćemo da je opet davao neumesne predloge i da on najbolje pokazuje da je rečitost uvek jedna anarhija.

KONSTANSA: Poznat mi je ovaj čovek što sada prilazi govornici.

GENERAL ŽERAR: To je sasvim sigurno. To je naš javni ministar policije. Živi u neprekidnom strahu jer su do sada na njega izvršena četiri atentata. Na njegovo izdržavanje naš grad troši ogromnu sumu novca jer moramo stalno da mu plaćamo psihijatre i nove stanove koje neprekidno menja, kako bi izbegao atentatore. Kralj je često u svojim govorima osuđivao njegovu oštrinu i podvlačio da mu se ne može suprotstaviti, i tražio pomoć od građana, jer, kao što vam je poznato, kralj po zakonima nema nikakve veze s policijom.

KONSTANSA: A ko je, u stvari, pravi ministar policije?

GENERAL ŽERAR: Po kraljevom naređenju, ja. Samo to građani ne znaju. Zato i mrze toliko javnog ministra policije.

KONSTANSA: Naš grad je zaista grad budućnosti.

GENERAL ŽERAR: Ja mislim, veličanstvo da smo pretekli sve ostale gradove u svetu bar za jedan vek.

KONSTANSA: Ja sam već umorna, generale, da završimo.

GENERAL ŽERAR: Na žalost, članovi našeg saveta nikako da nauče da se sažeto izražavaju. (Obrća se savetu) Dakle, predlažem da shodno onome što su cenjeni predgovornici rekli, Dominika osudimo na smrt jer komplikuje situaciju, takođe i Emiliju jer takođe komplikuje situaciju. Javnost nećemo obavestiti da smo ih osudili na smrt, jer bismo morali da kažemo i zašto smo ih osudili, a ako bismo rekli zašto smo ih osudili to bi moglo takođe da komplikuje situaciju. Zato ćemo u gradskom listu objaviti da će u antigradskom listu, koji ne izlazi, biti objavljena opširna reportaža o tragičnoj smrti Emilije i Dominika. Hvala. Savet je završen.

(Članovi saveta izlaze.)

KONSTANSA: Bili ste briljantni, generale.

GENERAL ŽERAR: Hvala. Nagradite me time što ćete mi dozvoliti da s vama i kraljem popijem čaj u vašem salonu.

KONSTANSA: Mislite da su već otišli ambasadori?

GENERAL ŽERAR: Pretpostavljam. (Uleće Adutant.)

AĐUTANT: Veličanstvo, moj generale! U večernjem gradskom listu omaškom je umesto mirnodopskog kraljevskog govora objavljen ratni kraljev govor. Ceo grad je sada na nogama, stvaraju se dobrovoljačke čete i očekuje kraljev poziv.

KONSTANSA: Strašno. Sta ćemo sada da radimo?

GENERAL ŽERAR: Komplikovano je. Ali ne tako mnogo. (Adutantu) Pošaljite elitne jedinice trideset kilometara izvan grada, neka se tamo ulogore i neka organizuju jedan mali sportski turnir. Pošaljite s njima i četiri ratna gradska dopisnika, neka svakog dana šalju izveštaje s bojnog polja, i neka kroz petnaest dana objave kako je rat trijumfalno završen našom pobedom. Povećajte poreze građanima radi ratnog rashoda i objavite trideset kraljevih fotografija.

AĐUTANT: Razumem. (Izlazi.)

KONSTANSA: I ovo ste sjajno rešili. Dakle, ne smemo nikome reći da je kralj u stvari mrtav.

GENERAL ŽERAR: Kraljice, pazite šta govorite. On nije mrtav.

KONSTANSA: Kako nije mrtav. Pa ja to valjda najbolje znam.

GENERAL ŽERAR: Rešili smo na savetu da nije mrtav. Sem toga, idite u prestonu dvoranu i pogledajte ga kako, okružen stranim ambasadorima, dostojanstveno izgleda, pa ćete se uveriti da nije mrtav.

KONSTANSA: Ali to je uniforma...

GENERAL ŽERAR: Oprostite, veličanstvo, nastavite li da govorite u tom tonu optužicu vas za veleizdaju. Zar smete da kažete da uniforma, kralj i oznake nisu jedno isto.

KONSTANSA: Ali ja sam mislila...

GENERAL ŽERAR: Veličanstvo, ja vas opominjem da ste dužni da se pokoravate svom suprugu i kralju.

KONSTANSA: Ali ja više nemam supruga.

GENERAL ŽERAR: Kako vi nemate supruga?

KONSTANSA: Pa on je mrtav.

GENERAL ŽERAR: Da li je vaš suprug kralj?

KONSTANSA: Jeste.

GENERAL ŽERAR: A po odluci saveta da li je kralj živ?

KONSTANSA: Jeste.

GENERAL ŽERAR: Znači, vi imate supruga i vaš suprug je živ, a živ je jer je kralj.

KONSTANSA: Ali ipak, generale, imati supruga - za ženu znači nešto veoma određeno.

GENERAL ŽERAR: Ja nemam prava i ne želim da slušam intrige o privatnom životu svoga kralja i kraljice.

KONSTANSA: Ali, generale, ja se plašim da spavam sama u onim ogromnim sobama.

GENERAL ŽERAR: Poslednji put vas opominjem, kraljice, i podsećam da će kralj biti pored vas. Spavaće u istoj postelji s vama.

KONSTANSA: Oprostite, generale, zaboravila sam da kralj nije na putu.

GENERAL ŽERAR: Da, veoma smo se umorili na sastanku saveta.

KONSTANSA: Hoćete li da posetimo kralja?

GENERAL ŽERAR: Bio bih vam veoma zahvalan na tom zadovoljstvu.

KONSTANSA: On je verovatno već došao u moj salon na čaj.

GENERAL ŽERAR: Pretpostavljam.

KONSTANSA: Pođimo odmah tamo. Biće veoma radostan kada nas ugleda. On je izvanredan čovek, uman i ljubazan. Zar ne, generale?

GENERAL ŽERAR: Ja sam to uvek govorio. Sudbina je nagradila naš grad, trudićemo se da uvek imamo takvog državnika. (Ulazi Ađutant.)

AĐUTANT: Veličanstvo, kralj će uskoro doći u vaš salon na čaj.

KONSTANSA: Požurimo tamo, generale.

DRUGA SLIKA

(Intimni kraljičin salon.)

KONSTANSA: Već je postavljen servis za čaj.

GENERAL ŽERAR: Znači, uskoro će doći kralj.

KONSTANSA: Jedva čekam da dođe. Sigurno je iscrpljen. Ti ambasadori su tako zamorni. Molim vas, oni stalno predaju neka pisma.

GENERAL ŽERAR: Čuo sam da su veoma zadovoljni prijemom koji je u njihovu čast priredio kralj Osvald.

KONSTANSA: Osvald je pun duha i šarma. On ume da osvaja i ljude i žene.

GENERAL ŽERAR: Da. Zapravo, on je neodoljiv. (Ulaze dva ađutanta i unose raskošnu stolicu na kojoj se nalazi kraljevska uniforma postavljena u sedeći položaj. General Žerar servilno ustaje.)

KONSTANSA: Oh, mili moj, mili moj. Sigurno si mnogo umoran. Evo, čaj je tu. Sad ćemo malo da pročaskamo s našim Žerarom. To će te sigurno razgaliti.

GENERAL ŽERAR: (Ulizujući se) Veličanstvo, savet je povoljno rešio stvar. Kao što smo i očekivali, uostalom.

KONSTANSA: Ali zaboga, generale, vi umete da govorite samo o državnim poslovima. Pustite nas malo da predahnemo. Zar ne, Osvalde?

GENERAL ŽERAR: Treba obavestiti njegovo veličanstvo o sudbini Emilije i Dominika.

KONSTANSA: Ah, to će ga ražalostiti. Moj ljubljani Osvald je bespovratno sentimentaln.

GENERAL ŽERAR: (I dalje ponizno) Ali možda njegovo veličanstvo želi da se oprostí sa Emilijom i Dominikom. Možda želi da ih vidi poslednji put.

KONSTANSA: Pa šta predlažete?

GENERAL ŽERAR: Da stražari dovedu Emiliju i Dominika u ovaj salon. Prvo, da bi videli svoga oca, a drugo, da se uvere da je kralj živ i da je pravi.

KONSTANSA: Zar opet da slušam drske reči buntovnog Dominika?

GENERAL ŽERAR: Veličanstvo, Dominik je znatno izmenio svoje stavove. Ovih nekoliko časova koje je proveo u društvu nekolicine mojih policajaca veoma su humano delovali na njega. On je sada miran i tih i odan kralju iskreno. Čak i preteruje u tome, jer za svakog čoveka koga sretno tvrdi da je kralj pravi i autentični, milostivi kralj Emilijin i njegov otac.

KONSTANSA: Znala sam da je Dominik avangardni tip. Kako ste to postigli?

GENERAL ŽERAR: Naučni metodi naše policije u stanju su da učine sve za dobro našeg grada.

KONSTANSA: A Emilija?

GENERAL ŽERAR: I s njom je postignut zapanjujući upeh, zahvaljujući pre svega blagosti našeg metoda. Već posle sedam minuta saslušavanja Emilija je počela da viče: »Živeo kralj Osvald!« i nikako ne prestaje.

KONSTANSA: Izvanredno.

GENERAL ŽERAR: Osim toga, i Emilija i Dominik potpisali su izjavu da osuđuju svoje nakaradne i antigradske stavove i da se kaju zbog njih.

KONSTANSA: Pa da ih pozovemo onda. Osvaldu će goditi da ih vidi tako prevaspitane.

GENERAL ŽERAR: Dovedite Emiliju i Dominika. (Jedan ađutant izlazi.)

KONSTANSA: Mili Osvalde, hoćeš li još čaja?

GENERAL ŽERAR: Meni se čini da njegovo veličanstvo, slavni kralj Osvald, voli nešto slađi čaj.

AĐUTANT: Dozvolite, vaše veličanstvo, da stavim u vaš čaj još šećera.

KONSTANSA: Osvalde, tako sam umorna, hajde da otputujemo nekud na nekoliko dana.

GENERAL ŽERAR: Njegovo veličanstvo neće moći. Ima neodložnih gradskih poslova.

KONSTANSA: Ah, Žerar, vi ste svirepi. Otimate mi stalno mog voljenog muža.

GENERAL ŽERAR: Njegovo veličanstvo se mršti. Sigurno odnekud bije promaja.

AĐUTANT: Najponiznije obaveštavam njegovo veličanstvo da su svi prozori zatvoreni i da je promaji zabranjen pristup u dvor, kao jednom antigradskom i antikraljevskom elementu.

KONSTANSA: Brzo maramicu, kralj će da kine. Oh, samo da ne nazebe.

GENERAL ŽERAR: Izgleda mi da njegovo veličanstvo ima temperaturu. Zovite lekara, i to brzo. (Ađutant brzo izlazi.)

KONSTANSA: (Histerično.) Brzo lekara. (Uleću ađutant i lekar.) Doktore, brzo. Kralj je bolestan. (Lekar uzima rukav uniforme otprilike za ono mesto gde bi se nalazio puls da je ruka u rukavu, dugo ga i pažljivo drži, nešto mrmlja i broji. Svi su skamenjeni i s nestrpljenjem i strepnjom očekuju lekarsku dijagnozu.)

LEKAR: Ništa ozbiljno. Njegovo presvetlo veličanstvo je samo malo umorno.

Temperatura trideset šest sa osam, što je više za dva stepena u odnosu na svakodnevnu kraljevu temperaturu koja iznosi trideset šest sa šest. Ali to malo povišenje dolazi, kao što sam vam već rekao, zbog zamora. Njegovo veličanstvo se danas mnogo naprezalo.

KONSTANSA: Uplašila sam se da nije nešto ozbiljnije.

LEKAR: Neka se njegovo presvetlo veličanstvo odmori malo. Neka ostane sutra ujutru duže u krevetu i sve će biti u redu. Dozvolite mi da vas pozdravim. (Lekar se klanja i natraške izlazi.)

KONSTANSA: Divno! Sutra ćemo celo prepodne ležati, mili moj. Ima toliko mnogo nežnosti koje želim da ti kažem, a tako smo retko sami. Ovaj strašni Žerar stalno izmišlja gradske poslove. (Ulaze Emilija i Dominik klanjajući se preterano ponizno.)

EMILIJA: Živeo kralj Osvald!

DOMINIK: Oče, oprosti što sam bio antigradski raspoložen.

EMILIJA: Živeo kralj Osvald!

DOMINIK: Oče, mi se kajemo. Shvatili smo koliko smo bili štetni i beskorisni i sa zahvalnošću primamo smrtnu presudu.

EMILIJA: Živeo kralj Osvald!

GENERAL ŽERAR: Ne zamarajte svog oca. On je umoran i ima temperaturu trideset šest sa osam.

DOMINIK: Ah, to je sigurno zbog Emilije i mene. Baš smo zločinci. I to oni pravi:

antigradski. Oprosti nam, oče, što smo te uznemiravali, što smo nanosili štetu gradu, ali mi ćemo uskoro biti pogubljeni i ti ćeš vladati mirno, bez uzbuđenja, vodeći grad u sjajnu budućnost.

EMILIJA: Živeo kralj Osvald!

DOMINIK: Eto vidiš, dragi oče, koliko te Emilija voli.

KONSTANSA: Dobro, dobro. Ocu je drago što vas je video. A sada pođite s generalom Žerarom, on će vas odvesti do dželata. Neka se to svrši što pre, zar ne, generale?

GENERAL ŽERAR: Svakako. I veličanstvo tako misli.

DOMINIK: O, hvala vam. Hvala ti oče. Oprosti mi još jednom što sam bio antigradski raspoložen.

EMILIJA I DOMINIK: Živeo kralj Osvald! (Izlaze potreseni u pratnji generala Žerara i Ađutanta.)

KONSTANSA: (Nežno seda na naslon stolice na kojoj je kraljevska uniforma.)

Ogledalo, ogledalce moje,
Od Osvalda, reci, sada jači ko je?
Njegovo lice načiniše ljudi
I stvoriše njemu život dugi, dugi...
Vladao je silno ko strašilo sveta,
Nadživeo zimu i još mnogo leta
Dok jednoga dana ta bujica plavna
Odnela mu nije sva obličja stravna
Al o tom događaju priča to je druga
Poljubi me, Osvalde, pred nama noć je duga...

(Grli uniformu i sve se više upetljava u nju.)